[א]ושוין שאין מביא אשם תלוי מנלן דכתיב [1]וכפר [עליו] הכהן על שגגתו אשר שגג רבי סבר מי שכל חטאו בשגגה יצא זה שאין א)[כל] חטאו בשגגה אלא בהעלם דבר מידי כל כתיב אין דאם כן נכתוב על שגגתו למה לי אשר שגג הא קמ"ל דעד דאיכא כל חטאו בשגגה ב)(יצא משיח שאין כל חטאו בשגגה אלא בעבודת כוכבים ולא בשאר מצות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה) ורבנן מי שחטאו בשגגה יצא משיח שאין חטאו בשגגה [ב]לא בעבודת כוכבים ולא בשאר מצות אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה:

מתני' ג)[ג]אין בית דין חייבין עד שיורו בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת [ד]וכן המשיח ולא בעבודת כוכבים עד שיורו על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת:

גמ' מנלן דתניא ד)רבי אומר נאמר כאן [2]עליה ונאמר להלן [3]עליה מה להלן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אשכחן צבור משיח מנלן לאשמת העם הרי משיח כצבור נשיא יליף מצות מצות כתיב גבי נשיא [4]ועשה אחת מכל מצות ה' וכתיב בצבור [5]ועשו אחת מכל מצות מה צבור דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף נשיא דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת יחיד אמר קרא [6]ואם נפש וילמד תחתון מעליון: ולא בעבודת כוכבים עד שיורו: בעבודת כוכבים מנלן דת"ר לפי שיצאה עבודת כוכבים לדון בעצמה יכול יהו חייבין אפילו על דבר שאין זדונו כרת ושגגתו חטאת נאמר כאן מעיני ונאמר להלן מעיני מה להלן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אף כאן דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אשכחן צבור יחיד נשיא משיח מנלן אמר קרא [7]ואם נפש אחת אחד יחיד ואחד נשיא ואחד משיח כולן בכלל נפש אחת הן וילמד תחתון מן העליון הניחא למאן דמפיק לה לעליה לג"ש כדאמרן אלא לרבנן דמפקי לה לעליה לעריות וצרות דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת מנא להו נפקא להו ה)מדמתני ליה ר' יהושע בן לוי לבריה [8]תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו' הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים ו)מה עבודת כוכבים שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אף כאן [ה]שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת אשכחן יחיד נשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצות צבור מנלן יליף עליון מתחתון ורבי הא דר' יהושע בן לוי מאי עביד ליה מפיק ליה לכדתניא ז)לפי שמצינו שחלק הכתוב בין רבים ליחידים [ו]רבים בסייף וממונן אבד [ז]יחידים בסקילה וממונן פלט יכול נחלוק בקרבנותיהם ת"ל תורה אחת יהיה וגו' ח)מתקיף לה רב חלקיה מהגרוניא טעמא דלא חלק הכתוב הא חלק הוה אמינא נחלוק מאי נייתי נייתי פר צבור בשאר מצות הוא דמייתו נייתי פר לעולה ושעיר לחטאת צבור בעבודת כוכבים הוא דמייתו נייתי שעיר נשיא בשאר מצות הוא דמייתי נייתי שעירה יחיד נמי היינו קרבנו ט)(אלמה לא) איצטריך ס"ד אמינא צבור מייתי פר לעולה ושעיר לחטאת הני נייתי איפכא פר לחטאת ושעיר לעולה א"נ צריך ואין לו תקנה קמ"ל דכ"ע מיהת כי כתיבי הני קראי בעבודת כוכבים הוא דכתיבי מאי משמע אמר רבא ואי תימא ר' יהושע בן לוי ואמרי לה כדי אמר קרא [9]וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה איזו היא מצוה [ח]שהיא שקולה ככל המצות הוי אומר זו עבודת כוכבים דבי רבי תנא אמר קרא [9]אשר דבר ה' אל משה וכתיב [10]אשר צוה ה' אליכם ביד משה איזו היא מצוה שהיא בדיבורו של הקב"ה וצוה על ידי משה הוי אומר זו עבודת כוכבים י)דתנא רבי ישמעאל [11]אנכי [12]ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום דבי רבי ישמעאל תנא

למן

ושוין שאין. משיח מביא אשם תלוי דכתיב באשם תלוי וכפר הכהן על שגגתו אשר שגג והוא לא ידע מי שחטאו בשגגה יצא משיח. ולרבי היכי מצי אמר יצא משיח והא לרבי חטאו בעבודת כוכבים בשגגה הוא דהא תניא לעיל [ז:] משיח בעבודת כוכבים רבי אומר בשגגת מעשה אלא רבי סבר דהכי מתרץ קרא לטעמיה מי שכל חטאו בשגגה יצא משיח שאין כל חטאו בשגגה דבעבודת כוכבים בלבד הוא דחטאו בשגגה אבל בשאר מצות אין חטאו בשגגה בלבד אלא בהעלם דבר עם שגגת מעשה: **ורבנן.** סברי יצא משיח שאין חטאו בשגגה לא בעבודת כוכבים ולא בשאר מצות אלא העלם דבר עם שגגת מעשה. ולדברי הכל משיח אין מביא אשם תלוי וכ"ש צבור דאין חייבין אשם תלוי דהעלם דבר כתיב בהו בהדיא ל): **מתני' אין ב"ד חייבין.** קרבן אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ואם הורו בדבר שחייבין אשם ודאי פטורין דכתיב באשם ודאי ואם נפש אחת וב"ד אין הם בכלל נפש אחת ועוד דבאשמות אין בהן דין העלם דבר דחייבין אשם ודאי על המזיד כשוגג: **וכן המשיח.** אין מביא פר אלא על העלם דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת אבל במקום אשם ודאי חייב להביא אשם ודאי לפי שהוא בכלל נפש אחת ולהכי השוה לצבור דאין מביא פר במקום אשם אבל אשם יביא כדתנן לקמן (ד' ט.) אשם ודאי הנשיא המשיח והיחיד חייבין וב"ד פטורין: **גמ' נאמר כאן עליה.** ונודעה החטאת אשר חטאו עליה (ויקרא ד): **ונאמר להלן.** לגלות ערותה עליה (שם יח): **נשיא.** נמי לא יביא שעיר אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת כדתנן (ט.) כל מצות שבתורה שחייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת יחיד מביא כשבה או שעירה ונשיא מביא שעיר דיליף מצות מצות: **יחיד.** נמי אינו מביא חטאת אלא על דבר שזדונו כרת דתנן [שם] כל מצות שבתורה וכו': **אמר קרא.** בפרשת ויקרא אם נפש: **וילמוד תחתון מעליון.** יחיד מנשיא: **לפי שיצאה עבודת כוכבים.** דהכא כתיב מ) וכי תשגו ולא תעשו ולא כתיב הכא כרת: **יכול יהו חייבין על דבר שאין זדונו כרת.** כגון מגדף ומנשק ומרבץ כדאמרינן במסכת סנהדרין בפרק ד' מיתות (דף ס:) בלא תעשה ואינו בכרת: **וילמוד תחתון מעליון.** יחיד נשיא ומשיח מצבור: **אלא לרבנן דמפקי להאי עליה.** לדרשא אחרינא כדאמרינן בפ"ק דיבמות (דף ג:) ואשה אל אחותה וגו' עליה נ) מה ת"ל לפי שנאמר ס) יבמה יבא עליה וגו': **תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה.** בעבודת כוכבים משתעי קרא דתניא בסיפרי ע) ר"ש אומר בעבודת כוכבים הכתוב מדבר שנא' כי דבר ה' בזה פ) שבזה על דיבור ראשון שנאמר בו צ) אנכי ה' אלהיך ולא יהיה לך אלהים אחרים על פני: **מה עבודת כוכבים שחייבין על זדונו כרת.** דהכא כתיב ק) הכרת תכרת אף כו': **אשכחן יחיד ונשיא ומשיח בין בעבודת כוכבים ובין בשאר מצות.** דכתיב ר) ואם נפש וכתיב ש) תורה אחת יהיה לכם והנפש אשר תעשה ביד רמה דיחיד ונשיא ומשיח בכלל ואם נפש אחת: **צבור מנלן ילמוד עליון מן התחתון.** דכתיב בפרשה למעלה וכי תשגו ת) דהיינו צבור וילמד מתחתון מואם נפש ת) מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצות דגבי יחיד הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים אף צבור אין חייבין אלא בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת בין בעבודת כוכבים בין בשאר מצות: **רבים בסייף.** במזיד אנשי עיר הנדחת: **יכול נחלוק בשוגג בקרבנותיהם.** דכי היכי דחלוק צבור מיחידים דקרבן צבור בעבודת כוכבים לא דמי לשום קרבן יחיד ה"נ נחלוק בקרבנותיהם דלהוי חלוק דמרובין שעשו שוגגין דעיר הנדחת דלא להוי דמי לעולם לשום קרבן לא לצבור ולא ליחיד: **ת"ל תורה אחת.** דעיר הנדחת דשוגג כיחידים דמו ומייתי כל חד וחד שעירה כיחיד: **מאי נייתי.** אנשי עיר הנדחת רבים דבסייף: **נייתי פר לצבור בשאר מצות הוא דמייתי.** ולא הוי חלוק וכ"ש דבעי' חלוק בין אנשי עיר הנדחת לצבור דהא אין צבור נעשין עיר הנדחת כלל: **יחיד נמי היינו קרבנו.** ולא הוי חלוק: **אילטריך.** תורה אחת דס"ד וכו': **אי נמי צריך.** לחלוק בקרבן: **ואין לו תקנה.** לעיר הנדחת בשוגג דאי אפשר לחלוק: **קמ"ל.** תורה אחת דמייתי כל חד שעירה כיחיד: **ולא תעשו את כל המצות איזו היא מצוה ששקולה כנגד כל המצות הוי אומר זו עבודת כוכבים.** שכל המודה בה ככופר בכל התורה כולה א): **כתיב [את] כל אשר צוה ה' אליכם ביד משה.** דמשמע שצוה ע"י משה וכתיב אשר דבר ה' דמשמע שהיא בדיבורו של הקב"ה כלומר ששמעו ישראל מפיו כשדבר עם משה: **איזו היא מצוה שהיא בדבורו של הקב"ה וצוה ע"י משה הוי אומר זו עבודת כוכבים.** דאנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום דהיינו ששמעו בדבורו של הקב"ה וצוה ע"י משה בכמה פרשיות שבתורה כגון לא תשתחוה לאל אחר ב) דלא שמענו אלא מפי משה:

תוספות

אין חייבין אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת. תימה אמאי קאמר על שגגתו חטאת הא היא גופה חטאת היא ומה שייך לומר אין חייבין חטאת אלא על דבר ששגגתו חטאת ושמא אגב דוכתא אחריתי דנקיט לה גבי מלקות נקיט נמי הכא ע"ל דה"פ דמה שאדם אחר היה מחויב חטאת על שגגתו הכא מביאין פר: **ויחיד דאמר קרא ואם נפש.** ה"נ ה"מ למילף גבי יחיד מצות מצות דה"נ כתיב ואם נפש אחת תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אלא דהכי ניחא ליה למילף: **ילמוד תחתון מעליון.** וא"ת היכי יליף יחיד מנשיא והא נשיא גמיר מג"ש ואינו חוזר ומלמד בהיקש [כדאיתא בזבחים נ:] ויש לומר דגילוי מילתא בעלמא הוא ולא היקש דתרוייהו בכלל יחיד ובכלל נפש מיהו לעיל קשה דיליף עבודת כוכבים משאר מצות ושאר מצות מזקן ממרא והלא הלמד מגזירה שוה אין חוזר ומלמד בגזירה שוה [עי' זבחים נ. דפסק הש"ס דדבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בגזירה שוה ואין חולק על זה וצריך עיון גדול] ויש לומר דבתר מלמד [אזלינן] והמלמד (תולין) ג)[חולין]: **שהיא שקולה כנגד כל המצות.** דכיון דמודה בה מה צורך לו לקיים כל המצות ומסתמא יעבור על כולן ובספרי מפיק לה מאת בריתי הפר משמע שכל הברית מיפר:

מסורת הש"ס

א) כ"ש, ב) רש"א מ"ו, ג) יבמות ח:, ד) [יבמות ע.], ה) שבת סח: [יבמות ע.], ו) בס"י מה להלן, ז) [יבמות ע.], ח) [יבמות ע.], ט) רש"א מ"ו, י) [ברכות טו: ושם נסמן], כ) מכות כד., ל) [ויקרא ד], מ) [במדבר טו], נ) [ויקרא יח], ס) [דברים כה], ע) [כפ' שלח טו לא, בשם ר' ישמעאל], פ) [במדבר טו], צ) [שמות כ], ק) [שם], ר) [שם], ש) [שם], ת) [שם], א) [ספרי שלח טו כב], ב) [שמות לד], ג) עי' מכות יט סוף ע"א,

◆

תורה אור השלם

1. וְהֵבִיא אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ לְאָשָׁם אֶל הַכֹּהֵן וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל שִׁגְגָתוֹ אֲשֶׁר שָׁגָג וְהוּא לֹא יָדַע וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ה יח
2. וְנוֹדְעָה הַחַטָּאת אֲשֶׁר חָטְאוּ עָלֶיהָ וְהִקְרִיבוּ הַקָּהָל פַּר בֶּן בָּקָר לְחַטָּאת וְהֵבִיאוּ אֹתוֹ לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד יד
3. וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ: ויקרא יח יח
4. אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כב
5. וְאִם כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִשְׁגּוּ וְנֶעְלַם דָּבָר מֵעֵינֵי הַקָּהָל וְעָשׂוּ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁמוּ: ויקרא ד יג
6. וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כז
7. וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה וְהִקְרִיבָה עֵז בַּת שְׁנָתָהּ לְחַטָּאת: במדבר טו כז
8. הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה: וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּיָד רָמָה מִן הָאֶזְרָח וּמִן הַגֵּר אֶת יְיָ הוּא מְגַדֵּף וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִקֶּרֶב עַמָּהּ: במדבר טו כט-ל
9. וְכִי תִשְׁגּוּ וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה: במדבר טו כב
10. אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֲלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ וָהָלְאָה לְדֹרֹתֵיכֶם: במדבר טו כג
11. אָנֹכִי יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: שמות כ ב
12. לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פָּנָי: שמות כ ג

◆

תוספות הרא"ש

מה להלן דבר שחייבין על זדונו כרת ושגגתו חטאת. תימה מנ"ל דבאחות אשה מייתי חטאת בשגגה הא אכתי לא קי"ל דדבר שחייבין על זדונו כרת שמביא על שגגתו חטאת. וי"ל דהא דקאמר על שגגתו חטאת לאו דוקא. אלא אגב סיפא דתני ועל שגגתו חטאת תנא נמי ברישא. וה"פ מה עליה האמור באחות אשה בדבר שזדונו כרת אף עליה האמור בחטאת בדבר שזדונו כרת נאמר שמביא על שגגתו חטאת. ועי"ל דעל שגגתו חטאת דרישא נמי דוקא משמע דג"ש עליה עליה לא אצטריך אלא למעוטי דאין מביא חטאת אלא על דבר שזדונו כרת. דאי לאו ג"ש ה"א דעל כל חטא שיחטא יביא קרבן. הלכך מפרשי' שפיר מה להלן באחות אשה זדונו כרת ושגגתו חטאת. דממילא הוה אמרי' דעל כל חטא מביא חטאת. אף עליה האמור בקרבן דוקא על זדונו כרת: **מאי נייתי** פר צבור בשאר מצות הוא דמייתו. ופשוט ליה לתלמודא שאין לנו לבדות קרבן חדש שאין מתכפרין בו בשום מקום על עבירה. והמ"ל הכי [מאין] נייתי נייתי קרבן הבא על עבירה במקום אחר הא אינם חלוקים בקרבנותיהם. וקרבן חדש שאין מתכפרים בו בשום מקום על עבירה א"א להביא:

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פט"ו מהל' שגגות הלכה ו סמג עשין רז:
יז ב מיי' שם הל' ג:
יח ג מיי' שם פי"ב הל"א:
יט ד מיי' שם פט"ו הלכה א:
כ ה מיי' שם פ"א הלכה ג והלכה ד ה:
כא ו ז מיי' פ"ד מהל' עבודת כוכבים הל' ו סמג שם:
כב ח מיי' שם פי"ב הל"ד ופ"ל מהל' שבת הלכה טו:

◆

מוסף רש"י

אין בית דין חייבין. להביא פר על העלם דבר (יבמות ח:). **ולא בעבודת כוכבים.** אין חייבין צבור להביא פר לעולה ושעיר לחטאת, עד שיורו על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, כגון זיבוח וקיטור ונסוך והשתחואה, אבל מחבק ומנשק לא (שם ט.). **לאשמת העם.** כלומר אשמתו כאשמת צבור (שם). **תורה אחת יהיה לכם.** לענין קרבן כתיב בפרשת עבודת כוכבים, תורה כל התורה במשמע, הוקשה כל התורה לענין קרבן לעבודת כוכבים (שם). הוקשו קרבנות של שגגות של כל עבירות לשל ע"ז, מה ע"ז קרבן שלה אינו בא אלא על עבירה גמורה שחייב על זדונו כרת, דסמיך ליה והנפש אשר תעשה ביד רמה ונכרתה (שבת סט.) אלמא כולה פרשתא בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת מישתעי (יבמות ט.). **אשכחן יחיד נשיא ומשיח.** בהך היקישא לא משמע אלא הני דכתיב והנפש ואלו לבדן במשמע שהן יחידין, דהני קראי כתיבי בפרשת ואם נפש אחת בעבודת כוכבים (שם). **וילמד עליון מתחתון.** צבור מיחידים (שם). **רבים.** עיר הנדחת (שם). **יכול נחלוק בקרבנותיהם.** אם עבדו בני עיר אחת עבודת כוכבים בשוגג יהו חלוקים בקרבנם שלא יביא כל אחד קרבנו שעיר כיחידים (שם). **ת"ל תורה אחת יהיה וגו'.** אין חלוקים מתורת יחיד אלא רוב ישראל או כולן, מדכתיב ואם מעיני העדה, אבל בני עיר אחת יחיד הם (שם). **צבור מייתי פר לעולה כו'.** היינו העלם דבר שהורו ב"ד שעבודת כוכבים מותרת ועשו צבור על פיהם (שם). **אי נמי צריך ואין לו תקנה.** אפילו לא משכחת לה קרבן לחלק נימא גריעי הני מרובים חילוק בין יחיד וליכא הלכך אין להם כפרה, קמ"ל (שם). **בד"י.** שם חכם (גיטין פה:). **מפי הגבורה שמענום.** דכתיב אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי, במכילתא (מכות כד.).

◆

רבינו חננאל

מיעוטו לעולם כולן מביאין פר אחד וב"ד פר. אבל כשהיו החוטאים ז' שבטים והן רוב ישראל במספר אנשים מביאין שבעה פרים וב"ד פר ובעבודת כוכבים ז' פרים וז' שעירים וב"ד פר ושעיר ולעולם השבטים שלא עשו פטורין. ואע"פ ששתם ר' חייא בתוספתא (ריש מכילתין) כרבי יהודה דתניא הורו ב"ד ועשה כל הקהל או רובו על פיהן בזמן שהוראתן הורייה ב"ד פטורין והעושה על פיהם מביאין פר. אין הורייתן הורייה ב"ד חייבין פי' כל אחד כשבה או שעירה והעושין על פיהן מביאין כשבה או שעירה פי' כל אחד. לא חיישינן לה דכיון דרבי לא שנאה ר' חייא מנא ליה כדאמרינן ביבמות פרק החולץ (דף מג.):

הדרן עלך הורו בית דין

הורה כהן משיח לעצמו כו' כתיב אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם וגו'. יש לומר ולברר כי זה הפר נמי ביאתו תלויה בח' תנאין. הא' שאינה נוהגת זו ההוראה אלא בכהן משיח לבדו אבל במרובה בגדים או כשעבר או משוח מלחמה לא. דתניא בספרא משיח יכול זה המלך ת"ל כהן אי כהן יכול המרובה בגדים ת"ל משיח. אי משיח יכול אף משוח מלחמה ת"ל (משיח) [המשיח] שאין על גביו משיח. ומבואר עוד בפרק כהן משיח (דף יב). ובמגילה (דף ט:) ובתוספתא הוריות ובתוספתא מגילה (פ"א). הב' שיהא חכם מופלא דאמרינן לקמן (דף ז) אי דהן מופלאין והוא אינו מופלא הוריה דידיה ולא כלום היא. הג' שתהא הורייתו בשוגג מעין טעות ב"ד שאמרנו בפרק העבר ועשייתו בשוגג דהעלם דבר ושגגת מעשה בעינן. הד' שתהא הורייתו באחת מכל המצות שפירשנו כי ב"ד חייבין עליהן חוץ מעבודת כוכבים שדינו בה בשעירה כאשר יפורש לפנינו. הה' שתהא הורייתו לבטל מקצת ולקיים מקצת כדרך ב"ד דכתי' לאשמת העם הרי משיח כצבור. הו' שתהא דבר שאין הצדוקים מודין בו. הז' שתהא הורייתו בפני עצמו ולא בשתוף עם ב"ד. הח' שיהא חטאו כשהוא ממונה. בהשלמת אלו השמונה נתחייב הכהן המשיח זה הפר. אבל שאר הכהנים דינם כדין ישראל דלא בעו העלם דבר אלא שמביאין על שגגת מעשה כשבה או שעירה. ואי איכא הוראת ב"ד נכללין עם הצבור. והוא הדין אם אין זה כהן המשיח מופלא ראוי להוראה שדינו כהדיוט בעלמא. אבל הכהן המשיח המופלא אינו חייב על שגגת המעשה בלא העלם דבר שום קרבן כלל. דתניא בספרא מעם הארץ פרט למשיח וכו' ומתרצתא בפרק כהן משיח שחטא (דף יא) והוא הדין הנוהג אם היתה הורייתו שלא במצות המבוארות בו (אבל) [או] אם עקר כל הגוף או שטעה בדבר שהצדוקים מודין בו הא זיל קרי בי רב הוא ולאו מופלא. ואם הורה עם הצבור מתכפר לו עם הצבור. ואם חטא עד שלא נתמנה הרי דינו כדין הדיוט וכן הלכתא. עכשיו נחזיר למשנתנו הורה כהן משיח שוגג שטעה מעין טעות ב"ד שפירש' בפרק העבר ועשה שוגג שעדיין בשעת עשייתו היה חושב כי מעשהו מותר מביא פר. אבל מזיד ועשה שוגג כגון שגמר לוכל חלב ואח"כ אכל חתיכת חלב והוא חושב שהוא שומן פטור דאינו חייב על שגגת מעשה לחודה שום קרבן כדאמינא. הורה שוגג ועשה מזיד פטור. דמזיד בכי הא לאו בר אייתויי קרבן הוא: אתמהי' שוגג ועשה שוגג מביא פר פשיטא. אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שהורה ושכח מאיזה טעם הורה ואמר הריני עושה על דעת ראשונה מהו דתימא כיון דאילו מדכר טעמיה דלמא

[1]למן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם איזו היא מצוה שהיא נאמרה בתחלה הוי אומר זו עבודת כוכבים והא אמר מר [א]עשר מצות נצטוו ישראל במרה [ב](דכתי' [2]והיה אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך) אלא מחוורתא כדשנינן מעיקרא: **מתני'** [ג][א]אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש [ב]ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש אבל [ג]חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה ומביאים אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה איזו היא מצות עשה שבנדה פרוש מן הנדה ומצות לא תעשה אל תבא על הנדה: **גמ'** מנא הני מילי דצבור לא מחייבי קרבן בעלמא ויחיד אשם תלוי נמי לא אמר רב יצחק בר אבדימי נאמר ואשם בחטאת ובאשם תלוי ונאמר ואשמו בצבור מה ואשם ביחיד בחטאת קבועה אף ואשמו בצבור [ד]בחטאת קבועה ומה צבור בחטאת קבועה [ה]אף אשם תלוי נמי אין בא אלא על ספק חטאת קבועה אמרי אי הכי קרבן עולה ויורד נמי הא כתיב [3]והיה כי יאשם לאחת מאלה דנין [ד](אשם מן אשמו) ואין דנין אשם מן יאשם ומאי נ"מ והא תני דבי רבי ישמעאל [4]ושב הכהן ובא הכהן [ה]זו היא שיבה זו היא ביאה ועוד נילף מן ואשם מטומאת מקדש וקדשיו דכתיב [5]והוא טמא ואשם אמר רב פפא דנין ואשם ומצות ה' מן ואשם ומצות ה' א"ל רב שימי בר אשי לרב פפא ונילף ואשם ונשיאת עון מן ואשם ונשיא' עון אלא אמר ר"נ בר יצחק דנין ואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה מואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה ואל יוכיח שמיעת קול וביטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו שלא נאמר בהם ואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה: **מתני'** [ו]אין חייבין על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו [ז][ו]והנשיא כיוצא בהם דברי רבי יוסי הגלילי ר"ע אומר הנשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול [ח]שהמלך [ז]לא דן ולא דנין אותו [ט][לא מעיד ולא מעידין אותו]: **גמ'** אמר עולא מ"ט דר' יוסי הגלילי אמר קרא והיה כי יאשם לאחת מאלה כל שמתחייב באחת מתחייב בכולן ושאין מתחייב באחת אין מתחיי' בכולן ואימא מתחיי' באחת מהן ואע"פ שאין מתחיי' בכולן אלא טעמא דר' יוסי הגלילי מהכא דתניא היה רבי ירמיה אומר נאמר

לא

למן היום וגו'. הכי משמע את כל אשר צוה ה' אליכם ביד משה דזו עבודת כוכבים ומנין שזו עבודת כוכבים מדכתיב בהדי' למן היום אשר צוה ה' והלאה שאר מצות והלאה כלומר מכאן ואילך לדורותיכם איזו היא מצוה שנאמרה בתחילה הוי אומר זו עבודת כוכבים דכתיב בתחילת עשרת הדברות [י] אנכי ולא יהיה לך דהיינו עבודת כוכבים: **י' מצות נצטוו במרה.** דהיינו קודם מתן תורה אלמא עבודת כוכבים לא נאמרה תחלה: **מחוורתא כדשנינן מעיקרא.** כדברי ר' יהושע בן לוי או כדברי רבי: **מתני' אין ב"ד חייבין קרבן על עשה ועל לא תעשה שבמקדש.** דהיינו טומאת מקדש וקדשיו עשה שבמקדש וישלחו מן המחנה כל צרוע [כ] לא תעשה ולא יטמאו את מחניהם [ל] שאע"פ שהוא דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת הואיל ואין שגגתו חטאת קבועה אלא קרבן חטאת עולה ויורד הלכך פטור לגמרי כדמפרש בגמרא. והאי דקתני אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש לא קא מיירי בכהן משיח כלל משום דהוי פלוגתא דר"ש ור"ע ר"ע לא פטר ליה מפר על טומאת מקדש וקדשיו ור"ש פטר ליה לגמרי כדמפרש בגמרא בסוף פירקין [ט:]: **ואין מביאין.** יחידין: **אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש.** דאין אשם תלוי בא אלא על ספק חטאת קבועה כדמפרש בגמ' אבל בב"ד לא איצטריך למיתנא אין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש שהרי אין ב"ד מביאין אשם תלוי אפי' במקום ספק חטאת קבועה כדאמרי' בריש פירקין [ז.] משיח בפר ואין מביא אשם תלוי דכתיב באשם תלוי [מ] וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג מי שחטאתו ושגגתו שוה יצא משיח ומנלן דאין חטאתו ושגגתו שוה דכתיב לאשמת העם [נ] הרי משיח כצבור דצבור צריכין העלם דבר עם שגגת מעשה לפיכך אינו באשם תלוי הלכך כי איצטריך אין מביא אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש כגון ביחיד דעלמא: **אבל חייבין.** ב"ד על עשה ועל לא תעשה שבנדה דהוי זדונו כרת ושגגתו חטאת קבועה ומביאין יחידים אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה משום דהוי ספק חטאת קבועה: **אל תבא על הנדה.** דכתיב (ויקרא יח) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב: **פרוש מן הנדה.** כלומר בסמוך לוסתה כדי שלא תהא רואה בשעת תשמיש דכתיב [ס] והזרתם את בני ישראל כדמפרש בגמרא במסכת שבועות בפרק ידיעות הטומאה (דף יח:): **גמ' מנא הני מילי.** דצבור לא מחייבי שום קרבן בעולם אלא במקום חטאת קבועה: **ויחיד אשם תלוי נמי.** אין חייבין אלא על ספק חטאת קבועה: **אמר רב יצחק בר אבדימי נאמר.** כאן ואשם בחטאת קבועה דיחיד דכתיב בפ' ויקרא [ד] ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ בעשותה אחת ממצות ה' אשר לא תעשינה ואשם וכתיב והביא את קרבנו דמביא כשבה או שעירה דאינו בעולה ויורד: **ונאמר ואשמו בצבור מה ואשם.** האמור בפרשת ויקרא בחטאת יחיד הוי חטאת קבועה אף ואשמו האמור בצבור אין מביאין שום קרבן אלא במקום חטאת קבועה דאילו עשאו יחיד [ע] הוי בעולה ויורד ונאמר ואשם (בא) באשם תלוי דכתיב באשם תלוי [פ] ואם נפש כי תחטא ועשתה אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ולא ידע ואשם מה צבור חטאת בקבועה כלומר מה ואשמו האמור בצבור חטאתו בקבועה דגמרי מואשם דחטאת יחיד: **אף.** ואשם האמור באשם תלוי אינו בא אלא על ספק חטאת קבועה לאפוקי עשה ולא תעשה שבמקדש דאין אשם תלוי בא עליו משום דהוי חטאת עולה ויורד ולא הוי חטאת קבועה [צ] (ועוד דאין אשם תלוי בא עליו). ותרתי מפקינן מדר' יצחק בר אבדימי חדא דצבור בחטאת קבועה דאין ב"ד חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש ואידך דאין אשם תלוי בא עליו אלא על ספק חטאת קבועה דאשם תלוי אפי' דיחיד אינו בא על עשה ועל לא תעשה שבמקדש שהרי אינו ספק חטאת קבועה: **אי הכי קרבן עולה ויורד נמי הא כתיב כי יאשם.** דכתיב נפש כי תחטא בשגגה ושמעה קול אלה דהיינו שמיעת הקול [וכתיב או נפש אשר תגע וגו' דהיינו טומאת מקדש וקדשיו וכתיב] או נפש כי תשבע לבטא בשפתים וגו' דהיינו בטוי שפתים דכולהו בקרבן עולה ויורד וכתיב והיה כי יאשם לאחת מאלה מה כי יאשם בעולה ויורד אף ואשם דכתיב באשם תלוי תהוי במקום עולה ויורד להוי אשם תלוי בא ואפי' על ספק חטאת שאינה קבועה: **זו היא שיבה זו היא ביאה.** דהא דכתיב ושב הכהן לא תימא ושב הכהן מבית המנוגע לביתו אלא הכי הוא ושב הכהן מביתו לבית המנוגע דהאי שיבה זו היא ביאה לבית המנוגע: **נילף ואשם מטומאת מקדש וקדשיו.** דכתיב בו [ק] או נפש אשר תגע וגו' והוא טמא ואשם דהיינו טומאת מקדש וקדשיו דהוא בקרבן עולה ויורד דחטאת שאינה קבועה הוא: **דנין ואשם ומצות ה'.** דכתיב באשם תלוי מואשמו ומצות ה' לאפוקי טומאת מקדש וקדשיו דלא כתב ואשם ומצות ה': **נילף ואשם ונשיאת עון.** דכתיב באשם תלוי ולא ידע ואשם ונשא עונו וכתיב בעולה ויורד אם לא יגיד ונשא עונו והוא ידע ואשם לאחת מאלה: באשם תלוי כתיב ואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה וכפר והעלם [ר] דבר של צבור כתי' אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה ואשם [ש] הלכך אמרי' מה צבור חטא' בקבוע' אף אשם תלוי אינו בא אלא על ספק חטאת קבועה: **מתני' אין ב"ד חייבין על שמיעת קול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו.** דכל הני הויין בקרבן עולה ויורד כדאמרינן לעיל דצבור אין מביאין חטאת אלא בקבוע'. ובדין הוא דלא איבעי למיתנא דהא תנא לעיל אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש ואמרינן משום דבעי' צבור בחטאת קבועה וטומאת מקדש וקדשיו הוי בעולה ויורד וה"ה על שמיעת קול ועל בטוי שפתים דלא הוי חטאת קבועה דב"ד פטור והאי דקתני הכא אין ב"ד חייבין על שמיעת קול כו' משום דבעי אפלוגי ר' יוסי הגלילי ור"ע אין ב"ד חייבין על שמיעת קול ועל בטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו וה"ה למשיח: **והנשיא כיוצא בהן.** דאינו בקרבן עולה ויורד דברי ר' יוסי הגלילי. טעמא דר' יוסי הגלילי מפרש בגמרא: **ר"ע אומר הנשיא חייב בכולן.** בקרבן עולה ויורד חוץ משמיעת קול שאין שמיעת קול חל עליו שהמלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד ולא מעידין אותו כדתנן במסכת סנהדרין בפרק כ"ג (דף יח.). ור"ע במשיח לא פי' במתניתין ופירש בברייתא כדאמרינן [לקמן ט.] בברייתא תניא ר"ע אומר משיח פטור מכולן מקרבן עולה ויורד ומביא על כולן פר כדאמרי' בסוף פירקין [ט:] דר"ע לא פטר ליה מפר: **גמ' והיה כי יאשם לאחת מאלה.** דאשמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו קאי וקסבר ר' יוסי הגלילי כי יאשם לאחת הכי משמע כל שיש באחת כלומר כל שמצווה בכל אחת ואחת מתחייב קרבן בכולן ושאין מתחייב באחת אין מתחייב בכולן ונשיא הואיל ואינו מתחייב באחת מהן דהיינו בשמיעת קול אין מתחייב בכולן דפטור מכולן: **ואימא.** כי יאשם לאחת הכי משמע כי אפשר שיהא מתחייב אפי' באחת מהן אע"פ שאין מתחייב בכולן הוי חייב ונשיא נמי אע"פ שאינו חייב בשמיעת קול יהא חייב בבטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו: **אלא טעמא דר' יוסי הגלילי מהכא וכו': נאמר.** בשמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו:

לא

תוספות

והא אמר מר עשר מצות נצטוו במרה. הא דלא מייתי מהני דכתיב בהדיא כגון מילה לאברהם שפיכת דמים דכתיב שופך דם האדם וגילוי עריות. משום דהכא נצטוו ישראל והתם בני נח: **חייב על עשה ועל לא תעשה שבנדה.** בפרק ידיעות הטומאה מפרש שפירש מן הנדה בקושי שיציאתו הנאה לו כביאתו אלא ינעץ צפרניו ויפרוש באבר מת ולהכי חייב על אותו עשה דהוי בלא תעשה שיש לפרוש באבר מת. ובת"כ מפרש דאין חייבין על עשה דכתיב אשר לא תעשינה יכול שאני מוציא אף עשה שבנדה ת"ל מצות ה' ריבה וכו' ומה ראית כו' מוציא אני שאר מצות שאין בהן לא תעשה ומרבה אני עשה שבנדה שיש בה לא תעשה: סליק

עין משפט
נר מצוה

כג א מיי' פי"ב מהל' שגגות הלכה א סמג עשין ריז:
כד ב מיי' שם פי"א הלכה א:
ג [מיי' שם פי"ד הל"ב]:
כה ד מיי' שם פי"ב הלכה א:
כו ה מיי' שם פ"א הל"א:
כז ו עי' בהשגות בפי"י שם הל' ז ובכ"מ שם ובתוי"ט:
כח ז מיי' פ"ב מהל' סנהדרין הל' ה ופ"ג מהל' מלכים הל' ז:

תורה אור השלם

1. אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֲלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה מִן הַיּוֹם אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ וָהָלְאָה לְדֹרֹתֵיכֶם: במדבר טו כג
2. וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַיָּשָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהַאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ כָּל חֻקָּיו כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יְיָ רֹפְאֶךָ: שמות טו כו
3. וְהָיָה כִי יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ: ויקרא ה ה
4. וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּקִירֹת הַבָּיִת: וּבָא הַכֹּהֵן וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בַּבָּיִת צָרַעַת מַמְאֶרֶת הִוא בַּבַּיִת טָמֵא הוּא: ויקרא יד לט,מד
5. אוֹ נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תִּגַּע בְּכָל דָּבָר טָמֵא אוֹ בְנִבְלַת חַיָּה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת בְּהֵמָה טְמֵאָה אוֹ בְּנִבְלַת שֶׁרֶץ טָמֵא וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא טָמֵא וְאָשֵׁם: ויקרא ה ב

רבינו חננאל

הדר ביה מיניה כמזיד דמי קמ"ל: **פיסקא** שהוריית משיח לעצמו כהוריית ב"ד לצבור מנא הני מילי דת"ר בספרא אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם הרי משיח כצבור מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה. פי' העלם דבר מב"ד. ושגגת מעשה הקהל. אף משיח אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה. הלא דין הוא. פי' מן הדין הוא שלא יתחייב משיח אלא בהעלם דבר עם שגגת המעשה אע"פ שלא נכתב לאשמת העם (שייך לדף ז ע"א) צבור מוצא מכלל יחידין ומשיח מוצא מכלל יחידין מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת המעשה אף יחיד כן: [או] כלך לדרך זו נשיא מוצא מכלל יחיד. [ס"א צבור] פי' שקרבנו שעיר ומשיח מוצא מכלל יחיד [ס"א צבור] פי' שקרבנו שעיר. מה נשיא מביא בשגגת מעשה אף משיח כן. נראה למי דומה צבור בפר ואין מביאין אשם תלוי. פירוש אם הורו ב"ד ועשו הקהל ונסתפק להן אם הורו אם לאו. והוא הדין אם הורו ונסתפק לקהל אי עשו אם לא לא מייתי א) קרבן צבור תלוי דכתיב ונודעה החטאה וגו' אבל כל אחד מביא אשם תלוי ומשיח בפר ואין מביא אשם תלוי. פי' לקמן אוקימנן דכדי נסבה. מה צבור אינו מביא אלא על העלם דבר עם שגגת מעשה אף משיח כן: [או] כלך לדרך זו נשיא מביא שעירה בעבודת כוכבים ומביא אשם ודאי. פי' אשם מעילות וגזלות ושפחה חרופה ונזיר ב) המפורש בפ' איזהו מקומן בשחיטת קדשים. ומשיח מביא שעירה בעבודת כוכבים ומביא אשם ודאי. פי' נשיא ומשיח מייתו שעירה בעבודת כוכבים דכתיב בפרשה שלח לך ואם נפש אחת תחטא בשגגה. ותניא עלה בספרי עבודת כוכבים היתה בכלל כל המצות שהיחיד מביא עליהן כשבה או שעירה נשיא מביא שעיר משיח וב"ד מביאין פר הרי הכתוב מוציאה מכללן להחמיר עליה לידון בקבועה ושיהו יחיד ונשיא [ומשיח] מביאין עליה עז בת שנתה לחטאת לכך נאמר פרשה [זו]. פי' נפש כל דהו משמע. ואמרינן לקמן ואם נפש אחת אחד יחיד כו' ותרוייהו מייתו אשם ודאי. דתניא בספרא נפש כי תמעול מעל וגו' לרבות כהן משיח למעילה. פי' כהדיוט כ"ש נשיא דזר. פי' אבל צבור לא מייתו אשם. פי' בשתוף צבור. חדא דנפש כתיב ותו דקרבן לא מייתו צבור אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת. נקוט האי כללא בידך כל היכא דכתיב נפש לא מחייב צבור. מה נשיא מביא בשגגת מעשה. אף משיח מביא בשגגת מעשה ת"ל לאשמת העם הרי משיח כצבור. מה צבור אינו מביא כו'. פי' לאשמת

א) נראה דצ"ל דלא מייתי צבור אשם תלוי. ב) מצורע צ"ל בנשיא כמ"ש לקמן דף י"ד ע"א.

מסורת הש"ס

א) סנהדרין נו:, ב) ס"א ל"ג, ג) [שבועות יז:], ד) [צ"ל אשמו מן אשם], ה) עירובין נא. חולין פה. יבמות יז: נדה כב: יומא ב: נזיר ה: מנחות ד. מה: בכורות לב. מכות יג:, ו) כריתות ג:, ז) [שם], ח) [סנהדרין יח.], ט) ב"ש [ועיין תוי"ט], י) [שמות כ], כ) [במדבר ה], ל) [במדבר ה], מ) [ויקרא ה], נ) [שם ד], ס) [שם טו], ע) צ"ל לא הוי, פ) [ויקרא ה], צ) רש"א מ"ז, ק) [ויקרא ה], ר) בס"א: העלם, ש) צ"ל יאשמו.

מוסף רש"י

אין חייבין. ב"ד בהוראתם, על עשה ועל לא תעשה שבמקדש. כלומר על הוראת טומאת מקדש וקדשיו, בין שהוא של עשה, כגון שנטמא בעזרה דהיינו עשה דוישלחו, בין שהוא של לא תעשה, כגון נטמא בחוץ דאיכא אזהרת אל המקדש לא תבא, משום דאין מביאין פר בהוראה אלא על העלם דבר ששגגתו חטאת קבועה ליחיד, אבל טומאת מקדש קרבן עולה ויורד הוא (שבועות יז:). **ואין מביאין אשם תלוי.** היחידים שבא לידם ספק כרת והצריכן הכתוב אשם תלוי, אין מביאין אותו על ספק טומאת מקדש, לפי שאינו בא אלא על ספק דבר ששגגתו ודאי חטאת קביעה (שם). **שבנדה.** להכי נקט נדה משום דמשכחת לה עשה, דומיא דנטמא בעזרה באונס שהיא מוזהר לצאת, כגון שהיה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי (שם). **ומביאים אשם תלוי.** היחידים, דאין אשם בצבור, דנפש כתיב ביה (שם). **זו היא שיבה זו היא ביאה.** לדון גזרה שוה זה מזה (יומא ב:, מכות יג:). כלומר ילפינן גזרה שוה משיבה לביאה כמו דהוו תרוייהו שיבה או תרוייהו ביאה (נזיר ה:) דאע"ג דלא דמו קראי להדדי, כיון דתרוייהו בביאת כהן משמעי דיינינן בהו גז"ש (יבמות יז: וראה רש"י עירובין נא. בארוכה).

תוספות הרא"ש

אין חייבין על עשה ועל ל"ת שבמקדש. (שי') [פי'] אין חייבין פר הע"ד על עשה ול"ת שבמקדש. אע"פ שיש בזדונו כרת דכתיב את (מקדש) [משכן] ה' טמא ונכרתה וגו'. ובגמ' מפרש טעמא מקרא דאין ב"ד חייבין אלא [על] דבר שהיחיד מביא חטאת קבוע. וה"ה דה"מ למתני ל"ת שבקדשים דהאוכל קדש בטומאת הגוף קרבנו עולה ויורד אלא משום דבעי למתני על עשה ול"ת שבמקדש דומיא דנדה ובטומאת קדשים לא משכחת עשה. אבל בטומאת מקדש משכח עשה כגון שנטמא בעזרה שהצריכה התורה לצאת דכתיב וישלחו מן המחנה. ואם שהה או שבא לו בארוכה חייב דתרי קראי כתיבי בטומאת מקדש את (מקדש) [משכן] ה' טמא ונכרתה [ונכרתה כו' כי את מקדש ה' טמא] ומוקי להו התם בשבועות (דף טז:) חד לטומאה שאירעה בפנים וחד לטומאה שאירעה מבחוץ. וכן בנדה משכחת לה עשה כגון הי' משמש עם טהורה ופירסה נדה תחתיו לא יפרוש באבר חי שיציאתו הנאה כביאתו וחייב כרת אלא ימתין עד שימות האבר ויפרוש. ועשה דידיה דריש התם (שבועות יח:) דכתיב ותהי נדתה עליו בשעת נדתה תהיה עליו. ול"ת דכתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לא תפרוש כדכתיב קרב אליך אל תגש בי. והכי תנינן בפ"ב (דשבועות דף יד:) נטמא בעזרה כו' זו היא מ"ע שבמקדש שאין חייבין עלי' ואיזו היא מ"ע שבנדה שחייבין עלי' הי' משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב שיציאתו הנאה לו כביאתו. וקאמר עלה בגמ' היכא קאי דקתני זו היא. התם קאי אין חייבין על עשה ועל ל"ת שבמקדש [וקאמר זו היא מ"ע שבמקדש] שאין חייבין עליה ואיזה היא מ"ע שבנדה כו': (פי') [פרוש] מן הנדה. לא שיפרוש ממנה כשאמרה לו שפירסה נדה דאז מחייב כרת אם יפרוש מיד בקושי. אלא פרוש (מבעיא ליה) [מבעילת] נדה שאם יפרוש מיד הרי הוא בועל נדה שיציאתו הנאתו כביאתו. אלא נועץ צפרניו בקרקע וימתין עד שימות האבר ויפרוש. ודלא כפרש"י ז"ל שפי' פרוש מן הנדה סמוך לוסתה כדי שלא תראה בשעת תשמיש כדאמרי' בשבועות פרק ידיעות הטומאה והזרתם את בני ישראל מטומאתם א"ר יאשיה מכאן אזהרה לב"י שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן. דההיא קרא אסמכתא בעלמא. דקי"ל וסתות דרבנן. ועוד דברפ"ב דשבועות לא מפרש הכי: **אלא** אמר ר"פ דנין ואשם ומצות ה' מן ואשם ומצות ה'. כלומר כך נתקבלה ג"ש לדונה בשתי תיבות ואשם ומצות ה' דהיינו תרי עניני ולא בחיבת ואשם לחודיה. ופריך באשם תלוי איכא תרי עניני ואשם ונשיאת עון וכבר נתקבלה ג"ש דעון עון בפגול ונותר. ושני דנתקבלה זו ג"ש לדונה בתלתא עניני ואשם ומצות ה' אשר לא תעשינה ובאשם תלוי ליכא אלא תרי: **אין** חייבין על שמיעת קול וכו'. פרש"י ז"ל אין ב"ד חייבין משום דזהו בעולה ויורד ולא הוה צריך למתני כלל דהא תני כבר אין חייבין על עשה ול"ת שבמקדש. אע"ג דזדונו כרת. כ"ש שמיעת קול ובטוי שפתים. אלא משום פלוגתא דר"י הגלילי ור"ע. והרמ"ה ז"ל פי' אין חייבין קרבן עולה ויורד ולעיל אשמועי' דלא מחייבי פר בהוראה והשתא קמ"ל דלא מחייבי כל חד מנייהו קרבן עולה ויורד כדין יחידים דנפש כתיב בהו (ונפש) [וב"ד] לאו בכלל נפש נינהו. והשתא ניחא דהוי אין ב"ד חייבין דומיא דנשיא ומשיח דפטור דידהו דדריש ר' יוסי הגלילי מקראי (דלעיל) [דעו"י] דאם לא תשיג ידו היינו בקרבן עולה ויורד. וגם ר"ע דאמר נשיא חייב היינו בעו"י דאי בשעיר היינו ר"א. ועוד דר"א גופי' לא מחייב אלא בטו"מ וקדשיו וזדונו כרת. ולא נהירא לי מה שפי' שאם חטאו צבור שאין מביאין כל א' קרבן עולה ויורד. דכיון דהוראת ב"ד לא מקריא הוראה משום דקרבנם עו"י אין הצבור נאגדין יחד ע"י הוראת ב"ד להשתנות דינם מדין יחידים. דהא (מצריך) [דמצריך] קרא לעיל בפ"ק לכל הקהל או רובו שאכלו חלב בשגגת מעשה שמביא כל אחד כשבה או שעירה. היינו משום שב"ד מביאין ע"י פר בהוראה והן פטורין. הלכך ס"ד לאוקם קרא במעוט הקהל שחטאו אבל רוב הקהל כי היכי דפטרי אהוראה פטרי נמי בשגגת מעשה אבל הכא ליכא טעם למפטרינהו. והא דפטרו צבור מאשם תלוי משום דלא הוה בכלל נפש. היינו היכי דהורה ב"ד דחלב הקיבה מותר ואכלו בספק חלב הקיבה ספק שומן וחזרו ב"ד מהוראתן אין הצבור מביאין אשם תלוי להגין עליהם עד שיודע להם ויביאו פר. אבל הכא דאין הוראת ב"ד הוראה בקרבן עולה ויורד. מילתא דפשיטא (להו) דכל חד מנייהו מביא קרבן עולה ויורד הלכך צריך לפרש אין ב"ד חייבין ולא (בעשי') [משיח] על שמיעת קול כו'. לא פר ולא עו"י ומילתא דפשיטא הוא דב"ד פטור דהא תני רישא על עשה ול"ת שבמקדש פטירי וגם פשיטא דלא יביאו ב"ד עו"י אבל הצבור מביאין כל א' קרבן עו"י: **כל** שמתחייב באחת מתחייב בכולן. פי' מתחייב בכל א' מהם והוי מצי לאקשויי תינח נשיא משיח מאי איכא למימר. הא תנן כ"ג מעיד ומעידין אותו אלא דבלא"ה פריך שפיר. א"נ דהוי מצי לשנויי דר"י הגלילי סבר כר"ש דאמר משיח פטור על טו"מ וקדשיו ושאינו מתחייב באחת אינו מתחייב בכולן. הרמ"ה ז"ל.

[1]לא תגיע ידו ונאמר [2]לא תשיג ידו מי שבא לידי עניות ועשירות יצא נשיא ומשיח שאין באין לידי עניות נשיא דכתיב [3]ועשה אחת מכל מצות ה' אלהיו א)מי שאין על גביו אלא ה' אלהיו משיח דכתיב [4]והכהן הגדול מאחיו ב) [א]שהוא גדול מאחיו בנוי בכח בחכמה ובעושר אחרים אומרים מנין שאם אין לו גדלהו משל אחיו ת"ל והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו [ב]גדלהו מאחיו בעא מיניה רבינא מר"נ בר יצחק נשיא שנצטרע מהו מידחא דחי או מיפטר פטיר [ג]א"ל דילך או דגזא תניא ר"ע אומר משיח פטור מכולן אמר רבא מ"ט דר"ע אמר קרא [5]זה קרבן אהרן ובניו זו באה חובה לו ואין אחרת באה חובה לו ואימא כי ממעט ליה רחמנא מדלי דלות ומאי ניהו עשירית האיפה אבל עניות ועשירו' לא מעטיה רחמנא לא ס"ד דכתי' [6]וכפר עליו הכהן על חטאתו אשר חטא מאחת מאלה המתכפר באחת מתכפר בכולן ושאין מתכפר באחת אין מתכפר בכולן אלא מעתה דכתיב [7]והיה כי יאשם לאחת מאלה ה"נ דכל המתחייב באחת מתחיי' בכולן ושאין מתחיי' באחת אין מתחייב בכולן אלמה תנן ר"ע אומר נשיא ג)חייב חוץ משמיעת קול אביי ורבא דאמרי תרוייהו מאחת משמע ליה לאחת לא משמע ליה ומ"ש מאחת דמשמע ליה דכתביה רחמנא לבסוף גבי עשירית האיפה למימרא דכל דמחייב בעשירית האיפה מחייב בכולן דאי ס"ד מתחייב באחת אע"פ שאין מתחייב בכולן נכתביה להאי מאחת מאלה בדלות א"נ בעשירות:

מתני' ד) [ד]כל המצות שבתורה שחייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת היחיד מביא כשבה ושעירה [ה]והנשיא שעיר [ו]ומשיח [ז]וב"ד מביאין פר [ח]ובעבודת כוכבים היחיד והנשיא והמשיח מביאין שעירה [ט]וב"ד פר ושעיר פר לעולה ושעיר לחטאת אשם תלוי [י]היחיד [כ]והנשיא חייבין [ל]ומשיח [מ]וב"ד פטורין [נ]אשם ודאי היחיד והנשיא והמשיח חייבין וב"ד פטורין [ס]על שמיעת הקול ועל בטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו ב"ד פטורין [ע]והיחיד והנשיא והמשיח חייבין אלא שאין כ"ג משיח חייב על טומאת מקדש וקדשיו דברי ה)ר"ש ומה הן מביאין [פ]קרבן עולה ויורד ו)ר"א אומר הנשיא מביא שעיר:

גמ' תניא ר"ש היה נותן כלל כל שהיחיד באשם תלוי הנשיא כיוצא בו משיח וב"ד פטורין וכל שהוא באשם ודאי נשיא ומשיח כיוצא בהן וב"ד פטורין שמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו בית דין פטורין נשיא ומשיח חייבין אלא שאין הנשיא חייב בשמיעת הקול ולא משיח בטומאת מקדש וקדשיו כל שהוא בעולה ויורד נשיא כיוצא בו משיח ובית דין פטורין הא גופא קשיא אמרת שאין משיח חייב בטומאת מקדש וקדשיו הוא דפטור אבל בשמיעת הקול ובטוי שפתים חייב אימא סיפא כל שהוא בעולה ויורד נשיא כיוצא בו משיח ובית דין פטורין קתני משיח ובית דין מה בית דין פטורין מכולהון אף משיח פטור מכולהון

קשיין

לא תגיע ידו לא תשיג ידו. דמשמע מי שבא לידי עניות ועשירות דפעמים עני ופעמים עשיר הוא דישנו בקרבן עולה ויורד יצא משיח ונשיא דלעולם עשירים הם: **נשיא** שאין על גביו שום אדון אלא ה' דהיינו מלך ומלך לעולם עשיר הוא. וכ"ג בעינן שיהא גדול מאחיו בעושר דליהוי לעולם עשיר: **נשיא שנצטרע.** לר' ירמיה ולר' יוסי הגלילי דעבר מנשיאותו שאין ראוי להיות מלך כשהוא מצורע כדאמרי' לקמן בפ"ב (דף י.) וינגע ה' את המלך ויהי מצורע עד יום מותו וישב בבית החפשית ז)דמשמע שנעשה חפשי ממלכותו: **מהו.** מי אמרי' פטור מקרבן עולה ויורד כשהוא נשיא ועכשיו כשנצטרע דעבר מנשיאותו ליחייב או דלמא מאי דהוי הוי כשהוא נשיא כלומר הואיל ונדחה ידחה כשנצטרע. ל"א מדחא דחי להאי נשיאות מקרבן עולה ויורד לגמרי דהואיל ונדחה ידחה אפילו כשנצטרע או דלמא מיפטר פטר נשיאות מקרבן עולה ויורד ובזמן דליכא נשיאות ליחייב דהיינו משנצטרע: **א"ל.** ממאי קבעית לחיוביה לאתויי קרבן כשנצטרע מממון שלך או מממון דגזא דידיה הוי אומר מגזא דידי' הוא דבעי לאתויי וכיון דמגזא דידיה קבעי אתויי אמטו להכי פטור לגמרי מקרבן עולה ויורד דה"ק רבי ירמיה ור' יוסי יצא נשיא ומשיח שאין באין לידי עניות האי נשיא שנצטרע נמי אינו בא לידי עניות דגזא דידיה כדקאי קאי הלכך פטור לגמרי: **תניא ר"ע אומר משיח פטור מכולם.** מקרבן עולה ויורד דכתיב זה קרבן אהרן ובניו ביום המשח אותו עשירית האיפה דהיינו חביתי כהן משיח דחביתין באה לו חובה ואין אחרת באה לו דעשירית האיפה עולה ויורד לא באה לו חובה הלכך פטור מכולם מעולה ויורד ואמרינן לקמן דמפר לא פטר ליה ר"ע ואיכא לתרוצי דטעמא דר"ע משום דמעולה ויורד הוא דאמעיט כדכתיב זה קרבן אהרן אבל מפר לא אמעיט: **אימא כי מעטי' קרא.** לכהן משיח: **מדלי דלות.** דהיינו מעשירית האיפה דכתיב זה קרבן אהרן דאין אחרת עשירית האיפה באה לו חובה: **מדלות לא מעטיה.** דעל שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו לחייב כשבה או שעירה או תורין ובני יונה: **לא ס"ד דכתיב.** גבי עשירית האיפה וכפר עליו הכהן מאחת מאלה דמשמע כל המתכפר באחת כלומר בכל אחת ואחת אפילו בעשירית האיפה מתכפר בכולן דישנו בעשירות ובדלות ובדלי דלות: **ושאין מתכפר באחת מהן.** כגון משיח דודאי אין מתכפר בעשירית האיפה דכתיב זה קרבן: **אין מתכפר בכולם.** דאמעיט נמי דאינו בקרבן עולה ויורד כלל: **אלא מעתה האי דכתיב לאחת מאלה הכי נמי דכל דמחייב באחת.** כלומר בכל אחת ואחת מחייב בכולן ושאין מתחייב באחת כגון נשיא שאין מתחייב בשמיעת הקול אינו חייב בכולן כדאמר ר' יוסי הגלילי והא חוץ משמיעת הקול קתני דקתני ר"ע אומר הנשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול דאע"ג דאין מתחייב באחת מהן מתחייב בשאר כולן: **נכתביה רחמנא להאי מאחת בדלות.** בתורין ובני יונה: **אי נמי בעשירות.** דהיינו כשבה או שעירה אלא מדכתב ביה רחמנא מאחת גבי עשירית האיפה למימרא דשאין מתחייב בעשירית האיפה אין מתחייב בכולן כלל הלכך פטור משיח מכולן הואיל ואין מתכפר בעשירית האיפה דכתיב זה קרבן דאין אחרת באה לו חובה: **מתני' כל המצות שבתורה שחייבין על זדונן כרת ועל שגגתן וכו' משיח וב"ד מביאין פר.** כדאמרינן לעיל (דף ח.) נאמר כאן עליה ח) ונאמר להלן ט) לגלות ערותה עליה וכו'. ונשיא יליף ממצות יחיד ואם נפש ילמוד תחתון מעליון: **ובעבודת כוכבים יחיד ונשיא ומשיח מביאים שעירה.** דכתיב בפרשת שלח לך בעבודת כוכבים י) ואם נפש וגו' וכולן בכלל נפש אחת הן: **וב"ד מביאין פר ושעיר.** כדכתיב בפרשת שלח לך כ) ואמר לעיל (דף ז:) יליף מעיני מעיני מה להלן ב"ד אף כאן ב"ד: **אשם תלוי היחיד והנשיא חייבים בית דין ומשיח פטורים.** כדאמר בריש פירקין [ז:] דכתיב באשם תלוי ל) וכפר הכהן על שגגתו אשר שגג מי שחטאו ושגגתו שוה וכו': **אשם ודאי יחיד ונשיא ומשיח חייבין.** דכתיב באשמות ואם נפש מ) ונשיא ומשיח בכלל נפש אחת הן. והא דתנן לעיל (דף ח.) אין חייבים אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ואשם ודאי אין שגגתו חטאת וכן המשיח הכי משמע וכן המשיח דגבי אשם ודאי פר הוא דלא יביא אבל אשם ודאי יביא כהדיוט: **וב"ד פטורים.** מאשם ודאי דפטורים לגמרי דאינן בכלל נפש אחת: **על שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו ב"ד פטורין.** דאמר לעיל (שם:) אין חטאת לצבור אלא בקבועה והני עולה ויורד ניהו: **יחיד ונשיא ומשיח חייבין.** בשמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו דכולן בכלל נפש אחת הן: **אלא שאין כ"ג משיח חייב על טומאת מקדש וקדשיו דברי רבי שמעון.** מפרש בגמרא [ע"ב]. והוא הדין דקאמר רבי שמעון אלא שאין הנשיא חייב על שמיעת הקול דמלך לא מעיד ולא מעידין אותו נ) אלא לא אצטריך ליה למיתנא דהא תנא ליה לעיל ר"ע [ח:]: **ומה הן מביאין.** נשיא בבטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו ומשיח בשמיעת קול ובטוי שפתים קרבן עולה ויורד: **ר"א אומר נשיא מביא שעיר.** ושלש מחלוקות בדבר ר' יוסי הגלילי סבר נשיא ומשיח פטורין מכולן ור"ע סבר נשיא חייב בכולן חוץ משמיעת הקול ומשיח פטור מכולן מעולה ויורד ור"ש סבר נשיא ומשיח חייבין בכולן בעולה ויורד אלא שאין כ"ג ומשיח חייב על טומאת מקדש וקדשיו: **גמ' היה נותן כלל: כל שהוא בעולה ויורד.** דהיינו שמיעת קול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו: **משיח וב"ד פטורין.** משיח דומיא דב"ד מה ב"ד פטורים מכולהו משמיעת הקול ובטוי שפתים וטומאת מקדש וקדשיו לצבור אין חטאתו אלא בקבועה אף משיח פטור מכולהו:

מסורת הש"ס

א) [לקמן י. יא: ע"ש לאתיא מגז"ש], ב) יומא יח. חולין קלד: [תוספתא דיומא פ"ו], ג) [צ"ל חייב בכולן], ד) יבמות ט., ה) [נזכר לקמן יב:], ו) שבועות כד: [כריתות ב:], ז) [מ"ב טו], ח) [ויקרא ד], ט) [שם יח], י) [במדבר טו], כ) [שם], ל) [ויקרא ה], מ) [שם], נ) [סנהדרין יח.],

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא תַגִּיעַ יָדוֹ דֵּי שֶׂה וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תֹרִים אוֹ שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה לַייָ אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה: ויקרא ה ז

2. וְאִם לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ לִשְׁתֵּי תֹרִים אוֹ לִשְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת לְחַטָּאת לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי חַטָּאת הִיא: ויקרא ה יא

3. אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כב

4. וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל מֵאֶחָיו אֲשֶׁר יוּצַק עַל רֹאשׁוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וּמִלֵּא אֶת יָדוֹ לִלְבֹּשׁ אֶת הַבְּגָדִים אֶת רֹאשׁוֹ לֹא יִפְרָע וּבְגָדָיו לֹא יִפְרֹם: ויקרא כא י

5. זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַייָ בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד מַחֲצִיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתָהּ בָּעָרֶב: ויקרא ו יג

6. וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא מֵאַחַת מֵאֵלֶּה וְנִסְלַח לוֹ וְהָיְתָה לַכֹּהֵן כַּמִּנְחָה: ויקרא ה יג

7. וְהָיָה כִי יֶאְשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה וְהִתְוַדָּה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיהָ: ויקרא ה ה

◆

מוסף רש"י

הנשיא מביא שעיר. מיני בכל המצות שבתורה (כריתות ב.).

◆

תוספות הרא"ש

א"ל דילך או דגזא דידיה. פי' רש"י ז"ל (כו') משלך או מאוצר שלו יביא פשיטא דמשלו יביא הלכך אפילו נצטרע נמי פטור דגזא דידיה כדקאי קאי והרי אינו בא לידי עניות. ולא נהירא להרמ"ה ז"ל דאף על פי שיש לו ממון הרבה יכול לבוא לידי עניות כיון שהוא עבר ממלכותו ואין בידו ליקח מעם הארץ מסים והוי כעשיר שיש לו אוצרות הרבה ואפ"ה חייב דיכול לבוא לידי עניות אם יאבד העושר ההוא בענין רע. ופי' וכי משלך יש לו רשות ליקח או צריך ליקח מאוצרותיו הוה אומר מאוצרותיו ולא משלך כיון שעבר ממלכותו. הלכך הוה כשאר עשיר וחייב כפרושו. אבל לישנא דגמ' משמע כפרש"י ז"ל דה"ל למימר מדידך או מדלי' ומה לו להזכיר אוצרו. אלא דסתם מלך יש לו אוצרות מרובין. וא"א לבוא לידי עניות. הלכך כיון שכבר נפטר מחמת עשרו עדיין הוא עומד באותו הפטור ולא דמי לעשיר (שפטר) [שפע] מתחלה ואין לו כ"כ אוצרות מרובין. ויכול לבוא לידי עניות. אין לפוטרו משום עשרו שיש לו עתה: מ"ט דר"ע א"ק זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אותו. א) עשירית האיפה חובה ביום חינוכן. דבמנחות פרק התכלת (דף נא:) תני זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' וכו' יכול יהו אהרן ובניו מקריבין קרבן אחד ת"ל אשר יקריבו לה' אהרן בפ"ע ובניו בפ"ע. בניו אלו כהנים הדיוטות כו' או אינו אלא כ"ג כשהוא אומר והכהן המשיח תחתיו מבניו הרי כ"ג אמור הא מה אני מקיים בניו אלו כהנים הדיוטות. פירוש שמקריבין עשירית האיפה ביום חינוכן לעבודה ומה לי כהן שמקריבה פעם אחת חובה. ומה לי כ"ג שמקריבה בכל יום חובה. קרא מיהא איירי אף בכהני' הדיוטים שמקריבין חובה. ופי' אחר שפי' רש"י ב) דאמלואים קאי שאז הקריבו בני אהרן ולא לדורות ביום חינוכן ולההיא פרושא ניחא: **הא** גופה קשיא אמרת שאין משיח חייב בטו"מ וקדשיו. וא"ת אמאי לא תקשי לי' מנשיא דקתני רישא אלא שהנשיא פטור בשמיעת קול והדר תני (כשהוא) [כל שהוא] בעולה ויורד נשיא כיוצא בו בעולה ויורד דהיינו במאי דמחייב ולאפוקי מר"א דאמר נשיא מביא שעיר. הרמ"ה ז"ל:

עין משפט נר מצוה

כט א ב מיי' פ"ה מהל' כלי המקדש הל"א:
ל ג מיי' פט"ו מהל' שגגות הל' ט:
לא ד מיי' שם פ"א הלכה ד:
לב ה מיי' שם ופט"ו הלכה א והלכה ו:
לג ו מיי' שם פ"א הל' ד ופט"ו הל' א:
לד ז מיי' פי"ב שם הלכה א:
לה ח מיי' שם פ"א הלכה ד:
לו ט מיי' שם פי"ב הלכה א:
לז י מיי' שם פרק ח הלכה א:
לח כ ל מיי' שם פרק טו הלכה ו:
לט מ מיי' שם פרק י"ב הלכה ג:
מ נ מיי' שם פרק טו הלכה י:
מא ס מיי' שם פי"ב הלכה א:
מב ע פ מיי' שם פ"י הלכה ז ועיין שם בהשגות ובכ"מ:

◆

רבינו חננאל

העם בענין שיש בו לעם חובת קרבן. או מה צבור שהורה. פי' ב"ד ועשו אחרים כהוראתו חייב אף משיח שהורה ועשו אחרים כהוראתו יהא חייב ת"ל על חטאתו אשר חטא. על מה שחטא הוא מביא ואינו מביא על מה שחטאו אחרים: אמר מר ומשיח בפר ואין מביא אשם תלוי. מנא ליה דאין משיח מביא אשם תלוי. ומהדרינן נפקא ליה מדכתיב גבי אשם תלוי על שגגתו אשר שגג מי שחטאו בשגגה כלומר לבד בלא העלם דבר הוא דמייתי אשם תלוי יצא משיח שאין חטאו בשגגה אלא עם העלם דבר. אמרינן ומנא ליה דמשיח חטאו בהעלם דבר. ומהדרינן נפקא ליה מלאשמת העם הרי משיח כצבור. אקשינן עד כאן לא קמה ליה. פי' כשאמר התנא משיח בפר ואין מביא אשם תלוי עדיין לא היה המדרש מעמד על בוריו אלא נושא ונותן היה היאך יעמידנו. ופרקינן אשם תלוי כדי נסבה כלומר לא דייק בה דאינה צורך ובהכי (לא) הוה סגיא [ליה] למימר צבור בפר ומשיח בפר מה צבור כו': **פיסקא** הורה בפני עצמו ועשה בפני עצמו מתכפר לו בפני עצמו. הורה עם הצבור ועשה עם הצבור מתכפר לו עם הצבור: ת"ר בספרא יכול הורה משיח עם הצבור וחטא עם הצבור יביא פר לעצמו ודין הוא שיתכפר לו עם הצבור נשיא מוצא מכלל צבור. פירוש דמייתי שעיר בשגגת מעשה ומשיח מוצא מכלל צבור מה נשיא חטא בפני עצמו מתכפר לעצמו חטא עם הצבור מתכפר עם הצבור. פירוש דשגגת מעשה לחודה בעי אף משיח שחטא בפני עצמו מתכפר לעצמו. חטא עם הצבור. פי' שעשה בהוריית ב"ד מתכפר עם הצבור. לא אם אמר בנשיא שכן מתכפר עם הצבור ביוה"כ. פי' בשעירי יוה"כ תאמר במשיח שאין מתכפר עם הצבור ביוה"כ. פי' אלא בפר שלו. דכתיב בזאת יבא אהרן אל הקדש וגו' הואיל וכך יביא פר לעצמו. פי' כשחטא עם הצבור. ת"ל על חטאתו אשר חטא. חטא בפני עצמו מתכפר לו בפני עצמו. חטא עם הצבור מתכפר לו עם הצבור: והוינן בה היכי דמי הורייתו בהדי צבור דנתכפר לו בפר הצבור. אי דהוא מופלא והן אינן מופלאין הוריה דידהו ולא כלום היא ובעי כל חד מהצבור שעשה אייתויי כשבה או שעירה פי' והוא דהוראתו לעצמו הוראה כשעשה יביא פר. אי דהן מופלאין והוא אינו מופלא הוריית דידיה ולא כלום היא דכהדיוט דמי ובהדי קהל מתכפר דלאו בר אייתויי פר הוא. (שייך לדף ז ע"ב) ואוקימנא משמיה דרב פפא בשוין. הוא מופלא והן מופלאין והורו בחד איסורא ועבוד צבור וקא עבד איהו בהדייהו ואייתו קהל פר איכפר ליה בינייהו. אבל אם הורה עמהם ולא עבד רוב הקהל אע"ג דאיהו עבד לא מייתי מידי דאיכא למימר עלייהו קסמיך. ובשגגת מעשה לחודא לא מחייב: והא דתנינא הורה בפני עצמו סבר אביי למימר כגון דיתבי בב' מקומות. פי' משיח בחד [מקום] וב"ד במקום אחר וקא מורו בתרי איסורי. פי' הורה הוא בהיתר חלב והן בהיתר עבודת כוכבים. אבל אי הוו בחד מקום ושמעו ב"ד מה דאורי ולא מיחו בידיה הוה ליה כמאן דלא חטא בפ"ע. וה"ה אם הם בב' מקומות ואורו בחד איסורא. אמר ליה רבא אטו מקומות גרמי אלא אפילו יתבי בחד מקום כיון דקא מורו בב' איסורי הורה בפ"ע הוא. פי' הא דאמרן דאורו בב' איסורי ה"ה דאי לא שרו ב"ד איסור' (מאי) [אלא] נקיט הכי למעוטי הוראתן בחד איסורא דלאו הורה בפני עצמו דוא. ופשיטא לן דהיכא דהוו משיח וב"ד יתבין בחדא דוכתא ואורי (משום) [משיח] גרמיה בהיתר חלב. ואורו ב"ד בהיתר עבודת כוכבים ואורי איהו בהדייהו ואזל ואכל חלב כמה דאורי נפשיה ועבוד צבורא ואייתו פר ושעיר בעי משיח אייתויי פר דכיון דתרי איסורי נינהו וחלוקין בקרבנות לא מצרפינן להו דליכפר בהדי צבור כל שכן הוא בעבודת כוכבים והן בחלב. דודאי לא מצטרף דהא לא דמיא כפרתייהו דאיהו בשעירה ואינהו בפר. כי תיבעי לן היכא דאורי הוא גרמיה בהיתר חלב ולא אשתתפו ב"ד בהדיה ואורו ב"ד בהיתר דם א) ואיהו בהדייהו ואזל ואכל חלב ואכלי קהל דם ואייתו פר מהו. כיון דאיסור חלב ודם שוה דהאי באכילה והאי כאכילה וקרבנן שוה דהאי פר והאי פר כמאן דאורו ב"ד עימיה בהיתר חלב דמי והלכך מתכפר בקרבן צבור. או דלמא כיון דלא מצטרפי להדדי. פי' דאי אכיל כחצי זית חלב וחצי זית דם לא מחייב כתרי איסורי דמי והורה בפ"ע הוא. אם תמצי לומר כיון דלא מצטרפי כתרי איסורי דמי הוא בחלב שעל הקבה והן בחלב שעל הדקין מהו הכא ודאי שם חלב אחד הוא ובהדי צבור מיכפר או דלמא כיון דמתרי קראי קאתו כדמפרש בפרק קמא הורה בפ"ע הוא וסלקא בתיקו: **מתני'** שאין ב"ד חייבין עד שיורו לבטל מקצת ולקיים מקצת. פירוש (שהוא שאינו) [שאין. שהוא] חוזר על מה ששנה תחלה שהוריית משיח לעצמו כהוריית בית דין לצבור: מנא ליה דתנו רבנן ונעלם דבר ולא שתתעלם מצוה כולה כדאמרי' באידך פרקא: וכן המשיח מנ"ל דכתיב

א) אולי צ"ל קשה דהא הדיוטות נמי מביאין: ב) במנחות שם:

א) גי' רבינו בסדר הבעיות להיפך מגי' שלנו. וכן היתה גי' הרמב"ם ופסק כאת"ל כדרכו ובחנם דחקו בזה הכ"מ ולח"מ סוף ה"ש: